

Politiški pregled.

* **Poslanska zbornica.** V predvelikonočnem zasedanju se bo rešil poleg rekrutnega kontingenta in zakona proti pijančevanju tudi zakon o lokalnih železnicah. Velikonočne počitnice bodo trajale tri tedne. Takoj po Veliki noči se snide zopet češki deželni zbor. Baron Bienerth je izjavil, da se kabinet preosnuje šele takrat, kadar bodo dani trdni temelji za delavno večino.

* **Minister dr. Schreiner — podal ostavko.** Na Dunaju se je zgodil važen politički dogodek; nemški minister-rojak dr. Schreiner je ponudil ministrskemu predsedniku svojo demisijo. Ministrski predsednik je prošnjo za odstop s priporočilom, da se jo upošteva, predložil cesarju.

* **Važna resolucija.** Moravski deželni zbor je sprejel z veliko večino sledečo resolucijo: „Vlada se pozivlja, da z vsemi zakonitimi sredstvi prepreči zlorabo vere, verstva in cerkvenih uredb, posebno zlorabo prižnice in nedovoljene kolportaje v volilne in političke namene.“

* **Proglasitev ustave v Bosni.** Iz Sarajeva poročajo dne 21. februarja: Včeraj so tu, v Mostaru in po drugih mestih slovesno proglasili uvedbo ustave. „Srbska Rijeka“ piše: „Kakršnakoli si, ustava danes na dan tvoje proglasitve puščamo vse na strani in te pozdravljamo; dobro nam došla ustava.“ — „Hrvatska Zajednica“ naglašja: „Glavno je, da imamo vendar že enkrat to ustavno karto v rokah; naše delovanje bo merilo na to, da ji damo tako obliko, ki bo odgovarjala duhu modernega časa.“

* **Hrvaško.** Hrvaški listi poročajo, da bo imenovan Strossmayerjevim naslednikom na djakovski škofijski stolici, ki je še vedno izpraznjena, univerz. prof. dr. A. Bauer, član hrvaško-srbske koalicije. Dalje poročajo listi, da se je ogrski ministrski svet že pečal z abolicijo veleizdajniškega procesa.

* **Av gust Bebel,** znani voditelj nemške socialne demokracije je praznoval dne 22. t. m. svojo 70 letnico. Pred kratkim je spisal svoje memoare, ki so tudi nekaka zgodovina nemške socialne demokracije, ki ji je ravno Bebel mnogo pripomogel do današnje velike moči.

Jubilejski dar.

Učiteljstvo — sebi! Županstvo na Viču pri Ljubljani, vsled zasluge tov. Jos. Gregorina 50 K kot 3. rok na račun pokroviteljine; tov. Josip Gosak iz St. Lenarta 4 K kot dobljena stava, ker pride St. Lenart v II. krajevni razred; g. Fran Kovač, posestnik in gostilničar v Hudi Južini na Goriškem 5 K (Učiteljstvu gostilnico tega našega prijatelja, ki je tudi naročnik „Učit. Tov.“, prav toplo priporočamo). Tov. A. G. I. 2 K; skupaj 61 K; zadnjic izkazanih 363-50 K; doslej darovanih 424-50 K. Bog plati!

Obrambni vestnik.

* **Čitali smo v „Slov. Narodu“** sledeče: „Podivjanost kateheta Ažmana v Postojni je zopet izbruhnila in sicer s tako silo, da vkljub vsi svoji ozirnosti ne moremo molčati. Čujte kaj se ta črna zagrizenost vse ne dovoli. Šolsko vodstvo je našim otrokom prepovedalo gledati na pustni terek — maskare! Stari ljudje gredo na prag hiše, ako gre kaka pustna šema mimo, pa bi otroci ne šli. Šolska oblast jih tudi ni kaznovala, ker ni našla vzroka, a katehet Ažman je pridržal nekaj učencev v šoli ter jih pretepal brez usmiljenja. Eden onih dečkov ima po stegnih črne lise in otekline tako, da dva dni ni mogel iz hiše. Oče tega dečka je naznanil to na županstvo, kar se pa nam ne zdi prava pot. Učena Vičiča, je pa podivjani Ažman zagrabil za lase, ga vzdignil, tako da mu je izdril cel šop las. Deček, ki je jako miren in poleg tega še težko govori, ima na glavi več kot krajcer velikih pleš, na katerih se mu delajo vodeni mehurji. Kakor čujemo se je cela stvar naznanila s o d i š č u, kar je tudi prav, kajti take surovosti bi iskali kvečjemu pri kakem hlapecu, ne pa pri duhovniku, ki pravi, da je olikanec. Je-li to mogoče storil v posebnem stanju. Saj po njegovem bakrenem nosu in višnjevo zarudelem obrazu soče, se ga mož večkrat pošteno naleze. Za danes dovolj, več v kratkem.“ — Radovedni smo, če bo sedaj slavni dež. šolski svet meril z isto mero kakor v slučajih Fabine, Grmek, Potokar, Žirovnik, Silvester. Če bi to storil kak napreden učitelj, bi bilo o tem vse polno v klerikalnih časopisju, na kler. shodih in po prižnicah. Morebiti se mu ne bo pripetilo celo nič, ker je katehet Ažman član izvrševalnega odbora klerikalne stranke za Notranjsko in smatra naša kler. „moč“ izvrševalen odbor kot nekaj imunitečen odsek. — To je pač prestopke zakonitosti, medtem ko so bili vsi protiarargumenti zgoraj navedenih tovarišev — ničnostni.

* **Res je!** Čitajoči v 7. štev. „Učit. Tov.“ članek „Klerikalna ljubezen do učiteljstva“, so se mi porajala razna čustva in misli. Na spomin mi je tudi prišlo, kar piše znani slovenski pisatelj duhovnik v letošnjih Slov. večernicah, ki jih je izdala družba sv. Mohorja. Tam piše na str. 50. v 11. vrsti od spodaj

navzgor do pičice tako-le: Danes razglajajo naši ljudje junaka in mučenika že vsakega slabega ljudskega govornika, ako ga vržejo razburjene množice zaradi izživajočega nastopa in sirovih besed iz zborovalnice. Junak, mučenik! In če je govoril slučajno pod katoliško zastavo, in najsi je srce vse prej nego katoliško, saj nas srce negleda pri nasnih čveč, poslušase le besede, ki so cene, a glasne, kričave morajo biti — torej če je govoril slučajno pod katoliško zastavo, ga povzdignejo časniki, zvodniki javnega mnenja, še do časti mučenika za sveto versko stvar! Mesece se preliva nedolžno črnilo zaradi njega! — In dalje na 51. str. v 10 vrsti: Ker te so poznale in umevale ljubezen, danes umevajo ljudje le prepri in sovraštvo. A vendar je pisano, da je ljubezen dopolnjevanje vsega, in da ostane v življenju, v delavnem, zelenem, cvetočem in sad rodečem, le kdor ostane v ljubezni. — Na te besede so me spomnile v gori imenovanem članku sledeče besede: Kaj vam mar (klerikalnem namreč), če je vaš pristaš ateist, če je nemoralnež, le da je z vami, pa je dobro. — Da to čutijo in spoznavajo tudi v duhovniških krogih, kakor nam pričajo zgoraj citirane besede, bodi nam v zadovolženje!

Učiteljski vestnik.

O principih organizacij.

Piše Branistan.

II.

Žal, da precej tu naletimo na t. čko, ki nam jo ni tako lahko prezreti, zakaj nje pomen je velik za nas — dasi se ga ni morebiti spoznavalo ali se ga je vedoma iz katerihkoli vzrokov zapostavljalo ali omalovaževalo. Če pomislimo, da smo v svojem stremljenju najprej premnogokrat pozabili pogledati tudi nekotik nazaj, nas to spominja rane marsikaterega sicer zdravega organizma: premalo vzgoje naraščaja, ki bo zmogel z nami sodelovati in za nami voditi.

Če se je nekoč smelo zahtevati od naraščaja, da se sam razvije, se tega ne more več zahtevati dandanes, zakaj vs razvoj se je vršil tako hitro, da se naraščaju ni mogoče seznanjati samemu z našimi stremljenji, da mu ni mogoče samemu slediti našemu delu — brez naše pomoči. In razen Peskove brošure „Na delo med ljudstvo!“ (ki je pa tudi že razprodana) nimamo danes stvari, ki bi jo lahko dali v roke naraščaju, da dobi jasen vpogled v naše delovanje, da se seznanji z našimi stremljenji, našo organizacijo in podrobnim delom. Po „Učiteljskih Tovariših“ in „Popotnikih“ iskati odlomke naših stremljenj, to pa menda ne dovoljuje večini čas in svaren položaj.

Nikakor pa ne bi tega omenjali, če bi ne bila posledica tega dejstva, da se na ta način dvojimo v stremljenjih in smotrih premnogokrat le zaradi nejasnosti, da se ne zadovoljujemo z delom svojih voditeljev premnogokrat le zaradi tega, ker ne poznamo in ne pojmujeemo njih namena in položaja, ker nimamo mnogokrat istega vpogleda v vso stvar, kakor ga imajo oni sami, ker menimo zaradi tega, da delujejo v svoje sebične namene, ker čisto ne podajajo vpogleda v svoje korake vsakomur in ne razjasnujejo svojega položaja javno vsem članom organizacije.

V interesu demokratske organizacije — kakršne morajo biti že po delokrogu učiteljstva učiteljske — je, da se o vsakem koraku in namenu natančno in javno obvesti vse člane organizacije, da se bo vedel vsak po naših principih ravnati, ker le na ta način se v bistveno demokratskih organizacijah ohranjuje disciplina. Taktika, ki pride še pri tem v poštev, dovoljuje tudi posamezne izjeme. Obvaruje se pa na ta način organizacijo pred anarhijo, v katero nas čisto dovaja le nejasnost. Zato pa imamo svoje stanovsko glasilo, da nam služi kot vez za medsebojno občevanje in si z njega pomočjo fiksiramo stališče v posameznih slučajih in ga potem tudi zastopamo in izvajamo.

Drugo, kar nas dovaja do tega, da zahtevamo podati naraščaju vsestranski in jasen očrt svoje organizacije, je spoznanje, da se naraščaj ne upa kretati se v naših vrstah le zaradi tega, ker ni znan v podrobnostih naše organizacije, z nje delom in stremljenjem ter mora uporabljati premnogo časa le v to, da se seznanja šele po slučajih z vsem. Tedaj še le bomo lahko zahtevali očitno vidnega napredka od naših organizacij, kadar se bo vsak naš član že ob nastopu v naš stan zavedal svojega stališča in svoje naloge, ki jo ima kottak zavzeti ob vstopu v naše vrste!

Dasij je naša centralizacija zadostna in dobra, vendar se z njo decentralizacija — ki je predpogoj uspešnemu podrobnemu delu — ne moremo zadovoljiti in nam na nje popolnost ni misliti toliko časa, dokler ne izvedemo principa delitve dela do popolnosti.

V tem oziru ni vodstvu samemu napravljati nikakih očitkov, vendar ni vodstvo v

stanu izvajati toliko vprašanj vsevestno in natančno in ni vodstvu mogoče rešiti vseh teh vprašanj uspešno, če se niso obravnavala še po vseh družtvih in ne prinašajo delegati družtev še sklepe in nasvetov pri posameznih vprašanjih s seboj. Da pričena delegacija sklepati v premnogh slučajih o točkah, ki šeniso bile v razpravi družtev in splošnosti, to nam kaže neko nepopolnost. Predvsem bi bili za delitev dela v centrali na ta način, da se dele posamezna polja, ki se imajo obravnavati v posameznih odsekih. Tako na primer bi imel „šolski odsek“ obravnavati in bi imel biti izveden v vseh šolskih notranjih vprašanjih, pedagoških kakor didaktičkih, bi imel reševati in pospeševati napredek na tem polju potom spisov — preskrbovati potrebne šolske knjige in jih zalagati — potom obravnav in nasvetov na razne korporacije. Drugi bi moral biti „stanovski odsek“, ki bi imel v pregledu učiteljska stanovska vprašanja in razmerje teh vprašanj do šolstva samega. Pečal bi se izrečno z učiteljskimi stanovskimi notranjimi razmerami. Nadalje je potreben „obrambni odsek“, v katerega področje sodi obramba stanu napram političkim vplivom, tako označevati stališče napram političkim strankam, napram političkim vprašanjem, ki so v direktnem ali indirektnem stiku s šolo ali stanom. Potreba ščititi posameznika in celoto. Skrb za naš politički časopis, da potom njega uveljavlja in uresničuje naša načela in stremljenja. Nadalje se nam vidi potreba „gospodarskega odseka“, ki bo imel v evidenci vsa naša gospodarska podjetja, reševal gospodarska vprašanja in skrbel za gospodarsko povzdigo našega stanu. — Dasi bi to že sodilo v šolski odsek, vendar je tudi neobhodno potreben „manjšinsko-šolski odsek“, ki bi obravnaval vprašanja našega manjšinskega šolstva, poročal in sklepal o nadaljni ukrenitvi. Nadalje bi trebalo odpomoči rakrati, da se osnuje tudi „učiteljski odsek“, ki ima skrbeti za vzgojo dobrega naraščaja in v to področje spadajoča vprašanja. Tako bi završili naše notranje stanovsko delovanje in bi prišli do vnanjega-prosvetnega delovanja. Temu bi služil „socialni odsek“, ki bi reševal vsa v to področje spadajoča vprašanja in vse d. lo, ki bi ga pospeševal z vsemi mogočimi sredstvi. Tako bi si ta odsek porazdelil vprašanja o ljudskih knjižnicah, čitalnicah, ljudskih predavanjih (roditeljskih večerih), izobraževalnih družtvih, o telovadnem polju, glasbenem polju, socialnih kurzih, ml-dinskem, vzgojnem, znanstvenem poljudnem časopisju itd. Ukretilo bi se vse potrebno za pospeševanje in napredek prosvete. Tako bi porazdelila delegacija svoje delo. Da bi se pa dal pregled vsemu delu in načrtom, bi celotna delegacija sklepe odsekov potrdila ali zavrgla.

Odsev te izpremembe bi pa bil, da bi se na sličan način preuredila tudi deželna in okrajna učiteljska društva, ki bi imela vsako navedenih strok že prej v razpravi in bi precizovalo svoje stališče pri posameznih vprašanjih z ozirom na okolščine in krajevne razmere. Tako bi se uvedel neobhodni princip delitve dela v društvo. Pri posameznih krajih bi se pa delo porazdelilo na ta način, da se osnuje v vseh krajih „krožke“, ki izvršujejo podrobno delo v smislu pri družtvu očrtanih načel in načrtov.

To bo sedaj naše prvo delo, da si tako izpopolnimo, poglobimo in splošimo svojo organizacijo. Potem bomo lahko rekli, da se nobena organizacija ne more primerjati z našo!

Toda, cenjene tovarišice in dragi tovariši, skoro bi pozabil, v kateri predal našega glasila sem namenil te vrstice. Ustaviti se moram, da govorim o stvari, ki nam jo naši sprotniki tako radi predbacivajo — demagoštvo namreč — da vas s tem, ker vas uvajamo v organizacijo, silimo v politiko in političke stranke ter vam usiljujemo prepričanje.

Izobražujemo se! 19. in 20. stoletje je doba napredka, v kateri se je šele začel človeški razum pravilno bistriti, premotivirati in proučevati natančneje svetovni nazor. — Vse človeštvo sedaj-ga časa stremi za nekaj boljšim; ublažiti si hoče svoje stališče v duševnem in telesnem oziru. Umstveniki, slavni po svojih delih, ustvarjajo in rešujejo probleme, da se jim čudi vsa njihova okolica, ki ne more razumeti, da je človeški duh dosegljiv za skoro nemogoče stvari. Človek izvršuje sedaj psihična in fizična dela, ki bi se v preteklih stoletjih smatrala za nadnaravna — izvršena s pomočjo nevidnih moči. — Svet postaja velika učilnica, v katero hiti vse človeštvo, da si pridobi prepotrebne izobrazbe za svoje življenje. Izobrazba je oni faktor, ki ublaži srce neolikanca, kateri se trudi doseči ono stopnjo naobrazbe, ki stoji na nji ves kulturni svet.

Tole in različni učni zavodi se modernizujejo; poučuje se v njih v duhu sedanjega časa. — Preputim razvoj drugih zavodov premišljevanju. Ozreti se hočem nekoliko na napredek našega zavoda — učiteljskega.

Žalostne razmere so smradile pred leti naše učilnice. Med gojenci, ki se jim ni nudilo v šoli dovolj življenske izobrazbe, se je uvedla morilka dušnega in telesnega življenja — zvana „krokarija“. Stežavo si je priboril učiteljski nezrelstni izpit, stopil je v vrsto učiteljstva. Spoznal je, korakajoč med javnost, kako oslabilje so njegove življenske moči, spoznal je krivdo, da se ni sam že prej trudil, izobraževal in se resno pripravljaj za pot v javnost. Obupajoč nad svojo nezrelstjo, nad svojim lastnim

življenjem se vda alkoholu in strupu nikotinu, ki ga spravi v prezgodnji grob. — To naj bo potem izobraževalec ljudstva, pospeševalec narodne povzdige in kulture! Nikdar ne more tako učiteljstvo zbuditi v narodu čuta ljubezni do izobrazbe; razvoj naroda je nemogoč, če ni dobrih učiteljev, ki so prvi izobraževalci ljudstva.

Ublažile, izboljšale so se razmere tekom let na našem zavodu in med učiteljstvom. — Pojavili so se gojenci, ki so se z vnmemo pripravljali za bodoči stan. Glavni njih ideal je bil: lastna izobrazba in narodna prosveta. Vedeli so, kaj jim je mila slovenska zemlja, krepak slovenski rod v bodočnosti. — Širili in razodevali so svoje misli in blage ideje med sošolci, jih vneli in pripravili z dobrim zgledom k resnemu delu samoizobrazbe...

Izprevideli so, da jim ne nudi šola dovolj izobrazbe, spoznali so potrebo, da si sami med seboj izobražujejo in izpopolnjujejo svoj duševni obzor. — Razmotrivali so različna vprašanja... Napredek je bil povsem poljoven. Kot dobri in vestni učenci so bili vzor učiteljsku.

Neustrašeno, z lahkim srcem so prestopali prag v javnost, zavedajoč se svoje naloge... In pogledimo pridne narodne delavce! Z vso gorečnostjo delujejo med narodom, ga probujajo k narodni zavesti in izobražujejo tako, da so uspehi vidni. — Vse je v najlepšem tiru. — Hipoma se raznese med ljudstvom glas: „Naš gospod učitelj je premeščen.“ — Žalost se loti vaščanov, na vsak način želijo, da ostane učitelj v njih kraju... Toda vse želje in prošnje so brezuspešne. Prestavljeni delavci pa zopet dela v krogu novih učencev. Neustrašeno se upira grozečim valom, ki butajo od vseh strani na njegovo osebnost. In ti grozeči valovi končno izprevidijo, da je njih sila brezuspešna, ker delovanje narodnega prebujalca-delavca je odkrito in čisto...

Taki delavci hočemo biti tudi mi, hočemo, da izidejo iz naših vrst, vrst naraščaja izobraženi učitelji, ki jim bo glavna naloga, širiti in probujati narodno idejo, povzdigniti slovenski živelj do ene stopnje izobrazbe na kateri stoji ves kulturni svet. — Da pa bomo zmoini narod in njegovo mladino prav izobraževati, proučujemo že sedaj različna vprašanja, zanimajmo in pripravljajmo se resno za svoj bodoči poklic. — Ker pa nam ne nudijo šolske knjige dovolj izobrazbe, čitajmo poučna in znanstvena dela strokovnjakov; izobrazujmo se vsestransko. — Le potom dobrih uspehov se pokažemo v bodočnosti kot pravi učitelji, učitelji naroda, ki vestno izvršujejo stanovsko nalogo. Naše geslo, naša zvezda vodnica bodi, ko prestopimo prag v življenje, oni vzvišeni Gregorčičev verz, ki je vir srečnega in zadovoljnega življenja:

Dožlan ni samo, kar velava mu stan
kar more, to mož je storiti dožlan.

— L. k. u. —

Štajerske vesti.

—Š— **Stoletnico** svojega obstanka praznuje letos ljudska šola na Gomilskem na Spodnjem Štajerskem. V spomin na ta jubilej se osnuje jubilejski šolski sklad za ubožno mladino gomilske šole.

—Š— **Mariborska hranilnica** je dovolila za Roseggerjev sklad nemškega Schulvereina 2000 K. To je storil zavod, ki opravlja toliko slovenskega denarja!

—Š— **Sadovi nemških šol.** Od Sv. Lenarta v Slov. gor. poročajo: Učeneec nemške šole Anton Bela je smrtno nevarno zabol el šolarja slovenske šole Francka Nekrepa, in sicer iz narodnostne mržnje, ker se je slednji vrnil v slovensko šolo. Razburjenost je seveda nepopisna.

—Š— **Prepovedan zakon.** V Afenzu sta se našli srca učitelja in učiteljice, ki sta hotela skleniti zvezo za vse življenja. V kraju samem so jima bili vsi jako naklonjeni, in šolski vodja je priporočal prošnjo za zakon okrajnemu šolskemu svetu. Večina svetovalcev je glasovala za prošnjo, le župnik in neki posestnik sta našla zadržek. Okrajni šolski nadzornik je nato utemeljeval, zakaj se naj nujni prošnji ugodi in je svoj spis predložil deželnemu šolskemu svetu, kjer je referent deželni šolski nadzornik dr. Tumltirz priporočal, da se da obema dovoljenje za zakon. Sedaj se pa začno goditi čudeži: Deželni šolski svet je šel preko nadučitelja, okrajni šolski svet preko okrajnega šolskega nadzornika in deželnega nadzornika in je prošnjo odklonil, na drugi strani je pa velel okrajnemu šolskemu svetu, naj poiščejo za učiteljico — drugo službeno mesto!

—Š— **Nesreča v šoli.** Pri Sv. Lovrencu v Slov. gor. se je postavila neka šolarica pred poukom k peči. Pri tem ji je začela goreti obleka. Dekle je teklo ven in se vrglo v sneg; tovarišice so ji pa hitro trgale obleko z života. Vendar pa je dobilo tako hude opekline, da je v ptujski bolnišnici umrla.

—Š— **V krajni šolski svet v Letterspergu** pri Mariboru sta izvoljena stavbni mojster Rudolf Kiffmann in Fran Derwuschek, posestnik opekarne.

—Š— **Za Vandov nagrobni spomenik** je še prispevalo učiteljsko društvo za ormoški okraj 28 K 60 v, zakar se mu tem potom izreka najprejrejšnja zahvala. — Pripravljajui odbor.